

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפך (קידושין ל.)

מערכת: 073-249-0403
m@sdaf.co.il

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גלייז
428-9

זבחים דף מ"ח. יום שב"ק פרשת לך לך - י' חשוון תשפ"ו

דף מ"ח - ע"א

שנה התנא חטאת תחילה - אף על פי שדין צפון נאמר בקרבן עולה, שחביבה היא לו משום שבאה מהיקש. והתחיל בחטאות הפנימיות שדמם נכנס לפני ולפנים.

צפון נאמר בעולת בן צאן בפסוק 'ושחט אותו על ירך המזבח צפונה'. **עולת בן בקר** נלמד מהנאמר 'אם' בכך צאן, וא"ו מוסיף על עניין ראשון וילמד עליון מתחתון.

ספק מעילות - לרבי עקיבא: חייב באשם תלוי - שנאמר 'אם נפש' וא"ו מוסיף על עניין ראשון וילמד עליון מתחתון. ואין לומדים גזירה שוה מחטאת חלב, שהרי היקש עדיף מגזירה שוה. **לחכמים:** פטור, שלומדים גזירה שוה 'מצות מצות' מחטאת חלב, מה להלן דבר שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, כך גם כאן. ואף על פי שעדיף היקש, ההיקש בא ללמוד תחתון מעליון לעניין אשם בכסף שקלים.

אשם תלוי צריך שיהא שתי סלעים - ואין אומרים לא יהא ספיקו חמור מוודאי, מה וודאי חטאת בת דנקא גם ספיקו אשם בר דנקא. **לחכמים:** לומדים זאת מהנאמר 'אם נפש', וא"ו מוסיף על עניין ראשון ללמד תחתון (אשם תלוי) מעליון (אשם מעילות), **לרבי עקיבא:** לומדים מהנאמר 'זאת תורת האשם' תורה אחת לכל האשמות. ולסובר שאין לומדים 'תורת' לומדים בגזירה שוה 'בערכך בערכך'. ואשם שפחה חרופה מגזירה שוה 'אביל באיל'.

דף מ"ח - ע"ב

שחיטת חטאת בצפון - שנאמר בשעיר נשיא 'ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה' למצוה, והנאמר 'במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת' לעכב. ובשאר חטאות נלמד שנאמר בשעירת יחיד 'ושחט את החטאת במקום העולה', בנה אב לכל חטאת שטעון צפון, ומעכב, לפי שנאמר גם בכשבה. אבל השוחט עצמו יכול לעמוד בדרום, שנאמר 'ושחט אותו על ירך המזבח צפונה', אותו בצפון ואין השוחט בצפון.

קבלת חטאת בצפון - שנאמר לאחר 'ושחט' ולקח כהן מדם החטאת, שגם זה יהיה במקום העולה. והמקבל עצמו עומד בצפון, שדורשים 'ולקח' לו קח, שיקח את עצמו למקום הדם. וי"א שלומדים מהנאמר 'ושחט אותו', אותו השחיטה בצפון ולא השוחט, אבל בקבלה גם המקבל בצפון, ואם עמד בדרום וקיבל בצפון - פסול.

וסמך ידו על ראש השעיר - **לרבי יהודה:** לרבות שעיר נחשון לסמיכה. ולולי הריבוי לא היינו לומדים מבניין אב, שאין לומדים מדורות. **לרבי שמעון:** לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה.

בן עוף אינו טעון צפון בקל וחומר מבן צאן - שלא קבע לו כהן לשחיטתו, ובן עוף קבע לו כהן (למליקה). שנאמר 'אותו' בצפון ולא בן עוף. 'למסקנא' אין צריך ללימוד זה, כי מה לבן צאן שכן קבע לו כלי.

קרבן פסח אינו טעון צפון בקל וחומר מעולה - שלא קבע לו זמן, ופסח קבע לו זמן, שנאמר 'אותו'. 'למסקנא' אין צריך ללימוד זה, כי מה לעולה שכן כליל, ומחטאת יש לומר שכן מכפרת על חייבי כריתות, ומאשם וכן מכולם יש לדחות שכן קדשי קדשים.

זבחים דף מ"ט. יום א' פרשת וירא - י"א חשוון תשפ"ו

לזכות שלום יוסף חיים בן מרים לאה וזוגתו רחל בת אלטע לאה

דף מ"ט - ע"א

שחיטת העולה וקבלתה בצפון מעכב - י"א: שלא מצאנו טפל חמור מהעיקר, וכיון שלמדנו בחטאת הבאה מכח עולה ששמעכב, עולה שבאה חטאת מכוחה אינו דין שמעכבת. וי"א: שנאמר 'העולה' במקומה תהא.

מעשר שני שנטמא - נפדה גם בירושלים. **לקוח בכסף מעשר שנטמא** - **לתנא קמא:** יפדה, **לרבי יהודה:** יקבר, ואין זה טפל חמור מהעיקר, שאין קדושתו חזק לתפוס פדיונו.

קדשים - אינו חל על בעל מום קבוע, **תמורה** - חל, ואין זה טפל חמור מהעיקר, שהתמורה באה מכח קדשים, וקדשים באים מכח חולין.

קרבן פסח - אינו טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, ו**מותרו** - טעון, שהרי הפסח בשאר ימות השנה הוא שלמים.

אשם בצפון - שחיטה בצפון נלמד מהנאמר 'במקום אשר ישחט את העולה ישחט את האשם'. 'קבלה בצפון', שנאמר 'זאת דמו'. וגם המקבל צריך לעמוד בצפון, כי 'זאת' מיותר שהיה לו לומר 'דמו'. והשחיטה בצפון מעכב, שנאמר באשם מצורע 'ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העלה'. ואם כדי להחזיר אשם מצורע לכלל שצריך צפון לפי שיצא לידון בדבר החדש בבוהן יד ורגל, כבר החזירו הכתוב באמרו 'כי כחטאת האשם הוא', ואין לפרש שהחזירו רק לעניין דם ואימורים למזבח שצריך כהן ולא לעניין שחיטה, שהיה לו לומר 'כי כחטאת הוא', וממה שאמר 'כחטאת האשם' משמע כשאר אשמות יהיה לכל דבר.

אשם מצורע יצא לידון בדבר החדש בבוהן יד ורגל ואוזן ימנית, יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים למזבח - תלמוד לומר 'כחטאת האשם הוא', מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורים למזבח כך אשם מצורע.

היוצא לידון בדבר החדש אינו למד מכללו. - י"א: שכללו למד ממנו, וי"א: שגם כללו אינו למד ממנו.

דף מ"ט - ע"ב

דבר הלמד בהיקש האם חוזר ומלמד:

בהיקש (בקדשים) אינו חוזר ומלמד - **לרבינא:** לומדים זאת ממה שהוקש האשם לחטאת ולעולה, ולא הוקש לחטאת לבד שנלמדת מעולה בהיקש. ואם הוקש לעולה לבד, היינו אומרים שדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש, והכתוב רוצה להקישו לעיקר. **לרבינא:** ממה שנאמר באימורים של פר כהן משיח 'כאשר יורם משור זבח השלמים', הגם שנאמר כבר יותרת הכבד ושתי כליות בגופו, משום שרוצה ללמד יותרת הכבד ושתי הכליות מפר העלם דבר של צבור לשעירי עבודת כוכבים, ולא נאמר בגופו, רק שלמד מפר כהן משיח, לכך נאמר 'כאשר יורם' שיהא כאילו נאמר בגופו. ולא כתבו בגופו ממש, שהיינו מפרשים שרוצה התורה לכתוב בגופו ולא על ידי היקש, לכן נאמר כך ללמד שאינו חוזר ומלמד בהיקש.

בגזירה שווה בקדשים - אינו מלמד, שאם כן לא יאמר צפונה באשם, וילמוד בגזירה שוה 'קדשי קדשים' מחטאת, ואין לדחות מה לחטאת שמכפרת על חייבי כריתות, שהגזירה שוה מופנה משני צדדים.

בקל וחומר למדנו מדברי רבי ישמעאל שחוזר ומלמד בקל וחומר.

דבר הנלמד בהיקש - הסתפקו בגמרא האם מלמד בבניין אב או לא?

בכל התורה כולה לומדים למד מלמד חוץ מקדשים. ולכן למדנו פריחה בבגדים ששהורה - שנאמר 'קרחת ונבחת' בבגדים ונאמר גם באדם, מה להלן פרח בכולו טהור גם כאן. וקרחת באדם לומדים מהנאמר 'מראשו ועד רגליו', הוקש ראש לרגל, מה להלן פרח בכולו טהור גם כאן.

זבחים דף נ'. יום ב' פרשת וירא - י"ב חשוון תשפ"ו

דף נ' - ע"א

דבר הלמד בגזירה שווה האם חוזר ומלמד:

בהיקש - לרב פפא: חוזר ומלמד בהיקש, שנאמר 'וזאת תורת זבח השלמים' אם על תודה, למדנו לתודה שבאה מהמעשר כשלמים. ושלמים לא למדנו רק מגזירה שוה 'שם שם' ממעשר דגן. ואף על פי שהמלמד חולין, כיון שהנלמד קדשים חשוב כקדשים. **למר זוטרא** בריה דרב מרי: הולכים אחר מלמד, ואין מזה ראייה לעניין קדשים.

בגזירה שוה - שהרי בפר כהן משיח למדנו שלא ישרפנו שלם שנאמר בו 'ראשו וכרעיו', ונאמר בעולה 'ראשו וכרעיו', מה להלן על ידי ניתוח גם כאן. אבל לא בהפשט, שנאמר 'וקרבו ופרשו', כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו. ולמדנו מפר כהן המשיח על פר ושעיר של יום הכיפורים ששורפו על ידי ניתוח שלא בהפשט, בגזירה שוה של 'עור ובשר ופרש'.

בקל וחומר - ולמדנו זאת בקל וחומר, ומה היקש שאינו מלמד בהיקש מלמד בקל וחומר, גזירה שוה המלמדת בהיקש לרב פפא אינו דין שתלמד בקל וחומר. ולמר זוטרא שחולק על רב פפא לומדים מהיקש שאינו מלמד בהיקש מלמד בקל וחומר, גזירה שוה המלמדת בגזירה שוה חבירתה אינו דין שתלמד בקל וחומר.

בבניין אב - הסתפקו בגמרא אם מלמד בבניין אב או לא?

לשותפות בהדלקת נר התמיד באוהל התפילה
ע"י 'סיכומי דף היומי' - מחודדים'
0527111235
'עולו והתכנסו להילולת רבינו בהר הפנוחות'

גליון זה הוקדש לעילוי נשמת מורינו ורבינו מייסד הדף היומי העולמי וראש ישיבת חכמי לובלין
הגה"ק רבי יהודה מאיר שפירא זכר צדיק וקדוש לברכה בן הרה"ק רבי יעקב שמשון זצ"ל
נלב"ע ז' חשוון תרצ"ד
ת"נ צ"ב ה'

דבר הלמד בקל וחומר האם חוזר ומלמד:

בדיקה - לרב פפא: מלמד בהיקש, בקל וחומר ומה גזירה שוה שאינה למידה מהיקש מלמד בהיקש, קל וחומר הלמד מהיקש, אינו דין שילמד בהיקש. **למר זוטרא:** החולק על רב פפא שדבר הלמד בגזירה שוה אינו חוזר ומלמד בהיקש, נסתפקו בגמרא בדין זה? ולא נפשט.

בגזירה שוה - בקל וחומר, מה גזירה שוה שאינה למידה מהיקש, מלמד בגזירה שוה, קל וחומר הלמד בהיקש אינו דין שתלמד בגזירה שוה.

בקל וחומר - בקל וחומר, מה היקש שאינו למד בהיקש מלמד בקל וחומר, קל וחומר הלמד מהיקש אינו דין שילמד בקל וחומר. וזה 'קל וחומר בן קל וחומר'.

בבניין אב - הסתפקו בגמרא אם מלמד בבניין אב או לא?

מלק ונמצא טריפה

א. לרבי מאיר: אינה מטמאה בבית הבליעה בקל וחומר, ומה נבלת בהמה שמתמאה במגע ובמשא שחיטתה מטהרת טריפה מטומאה, נבלת עוף שאין מטמא במגע ובמשא אינו דין שתהא שחיטה מטהרת טריפה מטומאה. ומה מצינו בשחיטה שמכשרת באכילה מטהרת טריפתה מטומאה, גם מליקה שמכשרת באכילה תטהר טריפה מטומאה.

ב. לרבי יהודה: גם שחיטתה מטמאה בבית הבליעה.

ג. לרבי יוסי: דיה כנבלת בהמה טהורה, ששחיטתה מטהרת ולא מליקה.

זבחים דף נ"א. יום ה' פרשת וירא - י"ג חשוון תשפ"ו

דף נ"א - ע"א

דבר הלמד בבניין אב האם חוזר ומלמד: א. מלמד בבניין אב, ונסתפקו בגמרא אם הוא מלמד ב. בהיקש, ג. בגזירה שוה, ד. בקל וחומר?.

לן בדם - כשר (שאם עלה על המזבח לא ירד) שהרי לן באימורים כשר. **לן באימורים - כשר**, שהרי לן בבשר כשר, שזמן אכילת שלמים שני ימים. יוצא כשר, משום שכשר בבמה. וכן **טמא** - משום שהותר בעבודת ציבור. **חוץ לזמנו** - כשר, משום שמרצה לפיגולו. **חוץ למקומו** - משום שהוקש לחוץ לזמנו. שקיבלו פסולים וזרקו דמם, בפסולים הראויים לעבודת ציבור כגון כהן טמא. ועיקר סמיכות התנא על הכתוב 'זאת תורת העולה' תורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו, וראיות הללו הוא משום שממעט מהנאמר 'זאת היא העולה' שלשה פסולים, לכך מפרש למה פסולים אלו לא מיעט, והוא אסמכתא בעלמא.

שיירי הדם שופך אל יסוד מערבי - שנאמר 'אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד', יסוד שפוגע בו תחילה.

'אל יסוד מזבח העולה' האמור בפר כהן משיח: בא ללמד שישפוך אל יסוד מזבח החיצון, ולא תאמר שבמקום מתן הקרנות שם יהיו שפיכת שירי והוא ביסוד של פנימי. ואין לפרש שיכול לשפוך גם על החיצון אם ירצה, וכל שכן על הפנימי, שזה למדנו מהנאמר 'אשר פתח אהל מועד'.

'אל יסוד מזבח העולה' האמור בפר העדה: בא ללמד שאין יסוד לפנימי.

'אל יסוד מזבח העולה' האמור בשעיר נשיא: (שדמו נזרק על מזבח החיצון) בא ללמד שיש תורת שפיכת שיריים ליסוד בקרבן עולה, אבל לא בא ללמד שיתן מתנות העולה כנגד היסוד (ולמעט קרבן מזרחית דרומית), ומה שנאמר 'אל יסוד מזבח העולה' ולא 'אל יסוד העולה', בא לומר שלא יתן בוקיפה ליסוד, רק על גג היסוד. שזה כבר למדנו בקל וחומר, מה שיריים של חטאת שאינם מכפרים טעונים יסוד, תחילת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה כנגד היסוד (ונחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא בקל וחומר זה - ויבואר להלן בסמוך). וגם אין לפרש שבא ללמד על עצם שפיכת שיריים שיתן ליסוד של מזבח החיצון, כיון שדמו נזרק על מזבח החיצון. ואין לומר שהנזרק על הפנימי ישפך ביסוד של חיצון, והנזרק על החיצון ישפך ביסוד של פנימי, שכבר למדנו שאין יסוד לפנימי.

דף נ"א - ע"ב

מחלוקות רבי ישמעאל ורבי עקיבא:

מתנות עולה על גג היסוד - לרבי ישמעאל: דנים הקל וחומר ללמד שמתנות העולה יהיו על גג היסוד, מה שירי חטאת שאינה מכפרת טעונה גג יסוד, תחילת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה גג יסוד. **לרבי עקיבא:** דנים כך הקל וחומר, מה שירי חטאת שאינם מכפרים ואינם באים לכפר, טעון גג יסוד, תחילת עולה שמכפרת ובאה לכפר אינו דין שטעונה גג יסוד.

לרב אדא בר אבהו: נחלקו אם שיריים מעכבים - שלפי רבי ישמעאל: הגם שלא באים לכפרה מעכבים, ולרבי עקיבא: אינם מעכבים.

לרב פפא: הכל מודים ששיריים אינם מעכבים גם בחטאות הפנימיות, ונחלקו בשיריים של מיצוי חטאות אם מעכבים או לא.

זבחים דף נ"ב. יום ד' פרשת וירא - י"ד חשוון תשפ"ו

דף נ"ב - ע"א

נאמר בפר כהן משיח ואת כל דם 'הפר' ישפך - ללמד על פר יום הכיפורים שטעון שפיכת שיריים ליסוד. והגם שכבר למדנו זאת בקל וחומר, **לרבי ישמעאל:** ומה מי שאין כנס דמו לפני חובה, והוא פר כהן משיח שלא היה מצוה עליו לחטוא - טעון יסוד, פר יום הכיפורים שנכנס דמו לפני חובה - אינו דין שטעון יסוד. **ורבי עקיבא:** ומה פר כהן משיח שאין דמו כנס לפני ולפנים כלל גם למצוה - טעון יסוד, פר יום הכיפורים שנכנס דמו חובה לפני ולפנים - אינו דין שטעון יסוד. ומאחר שלמדנו מקל וחומר יכול בא הכתוב ללמד ששפיכת שיריים מעכבת, תלמוד לומר 'וכלה מכפר את הקדש' שלמו כל הכפרות כולם.

אין ללמוד לפר כהן משיח קל וחומר משעיר נשיא וחטאת יחיד, שאין דמם כנס לפנים אין חובה ולא מצוה - טעון יסוד, מי שנכנס דמו לפנים בין לחובה בין למצוה - אינו דין שטעון יסוד, ומאחר שלמדנו כבר בקל וחומר יכול בא הכתוב לעכב, תלמוד לומר ואת כל דם הפר 'ישפך', ניתקו הכתוב מלשון האמור בשאר עבודות (שלא כתב 'שפך' כמו 'ולקח והזה ונתן'), עשאו שירי מצוה לומר לך שיריים אינם מעכבים.

מיצוי חטאת העוף לרבי ישמעאל - י"א: שאינו מעכב שנאמר 'הנשאר בדם ימצא', אם נשאר ימצא ואם לאו לא ימצא, וי"א בשמו: שמעכב.

חטאת שניתן דמה למעלה - נאכלת, **ניתן דמה למטה** - אינה נאכלת, שנאמר הכהן המחטא אותה, אותה שניתן דמה למעלה ולא שניתן דמה למטה. ולולי הכתוב הייתי מכשיר כמו שלמדנו מהנאמר 'ודם זבחיך ישפך' שהניתנים במתן ארבע שנתנם במתנה אחת כיפר. ואין לפסול ממה שמצאנו בדמים האמורים למטה כלומר בחטאת העוף שאם ניתנו למעלה - לא כיפר, משום שהתחנותים אין סופם למעלה, אבל העליונים סופם למטה בשפיכת שיריים. ואין להוכיח מדמים הפנימיים שיש להם שפיכת שיריים בחוץ ובכל זאת אם נתנם מתחילה בחוץ - לא כיפר, שדמים הפנימיים אין מזבח הפנימי ממרקם, שצריכים עדיין פרוכת, תאמר בעליונים שהקרנות ממרקות אותם, ולכך הייתי אומר שאם נתנם למטה כשרה, ולמדנו מהנאמר 'אותה' שפסולה.

חיסר אחת מהמתנות בפר ושעיר של יום הכיפורים - לא עשה כלום, שנאמר 'וכלה מכפר - רבי עקיבא: דורש אם כיפר, כלומר שנתן המתנות כהלכתם - כילה, ואם לא כיפר - לא כילה. **רבי יהודה:** דורש אם כילה את המתנות - כיפר, ואם לא כילה - לא כיפר. י"א: שנחלקו במשמעות דרשים, וי"א: שנחלקו בדיון עקיבא אם כיפר מה שאמור בעניין - כילה, אבל שיריים שאינה אמורה בעניין אינה מעכבת. ולרבי יהודה אם כילה כל צרכי עבודתו וגם שפיכת שיריים - כיפר, ואם לא - לא כיפר.

גמר כל המתנות כולם ונשפך הדם - להאומר שיריים מעכבים, מביא פר אחר ומתחיל בהיכל כדי שיהיה לו שיריים.

זבחים דף נ"ג. יום ה' פרשת וירא - ט"ו חשוון תשפ"ו

דף נ"ג - ע"א

משנה. חטאות הצבור והיחיד - אלו הם חטאות הצבור: שעירי ראשי חדשים ומועדות, שחיטתם בצפון, וקיבול דמם בכלי שרת בצפון, ודמם טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות. כיצד? עלה בכבש ופנה לסוכב, ובא לו לקרן דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית. שירי הדם שופך על יסוד דרומי. ונאכלים לפנים מהקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל, ליום ולילה עד חצות.

לרבי אלעזר ב"ר שמעון: נתון בגופה של קרן, ואינו צריך לתת בחודה, שכל האמה על אמה ברומ אמה הנתון בראש המזבח נקרא קרן. **לרבי:** כל שהוא למעלה מחוט הסיקרא נקרא קרן. ונחלקו לשיטתו, י"א: שלכתחילה מצוה ליתן כנגד חודה של קרן, ואם נתן אמה אילך ואמה אילך כנגד הקרן כשר. וי"א: שחודה של קרן מעכב.

מתן דמים בחטאת הציבור והיחיד: היה עולה לכבש ופנה לסוכב, ולא לו לקרן דרומית מזרחית, וטובל באצבעו הימנית המיומנת שבימין (אצבע שאצל אגודל) מהדום שבמזרק, ומושך בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה, ומחטא ויורד כנגד חודה של קרן, עד שמכלה כל הדם שבאצבע. וכן כל קרן וקרן.

לרבי: דמים העליונים - ניתנים מחוט הסיקרא ולמעלה, ודמים התחתונים - מחוט הסיקרא ולמטה. שנאמר 'וההראל ארבע אמות', שרשות הקרנות ארבע, כלומר שעד החוט נקרא קרן. **לרבי אלעזר ברבי שמעון:** עולת העוף - ניתנת מחוט הסיקרא ולמעלה, וחטאת בהמה - נעשית על גופה של קרן.

חוט סיקרא חוגר באמצע המזבח כדי להבדיל בין דמים עליונים לתחתונים - שנאמר 'והיתה הרשת עד חצי המזבח', התורה נתנה מחיצה להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים.

שיירי דם חטאת ופנימיות - לתנא במשנה: שירי דם חטאת שופך אל יסוד דרומי, ושירי הפנימיות ביסוד מערבי. שלומדים ירידתו מהכבש בחיצוניות, מיציאתו מן ההיכל בפנימיות שיהא בסמוך לו. **לרבי ישמעאל:** זה וזה ביסוד מערבי, שלומדים חיצוניות מפנימיות שיהא ביסוד מערבי. **לרבי שמעון בן יוחי:** שניהם ביסוד דרומי, שסובר שכל המזבח עומד בצפון, ונמצא שכאשר יוצא מפתח אוהל מועד פוגע ביסוד דרומי. וי"א שכל פתח ההיכל עומד בדרום. ומשכו תלמידי רבי ישמעאל שהיו מרובים את רבי שמעון בן יוחי לומר כרבי ישמעאל.

דף נ"ג - ע"ב

משנה. העולה קדשי קדשים - שחיטתה בצפון, וקיבול דמה בכלי שרת בצפון, ודמה טעון שתי מתנות שהם ארבע, וטעונה הפשט וניתוח וכליל לאשים.

שתי מתנות שהם ארבע בעולה - לרב: שנתון וחוזר ונתון, שזורק מן הכלי למזבח ברוח זו של קרן, וכן ברוח השניה, וכן עושה לקרן שכנגדה באלכסון. שנאמר כאן 'סביב' ונאמר בחטאת המילואים 'סביב', מה להלן פיסוק וארבע מתנות, אף כאן פיסוק וארבע מתנות. אבל אין לומר ארבע מתנות על ארבע קרנות, שעולה טעונה יסוד, וקרן מזרחית דרומית אין לה יסוד. **לשמאל:** שנתון מתנה אחת כמין גמא בשתי קרנות שבאלכסון.

זבחים דף נ"ד. יום ו' פרשת וירא - ט"ו חשוון תשפ"ו

דף נ"ד - ע"א

יסוד המזבח מהלך על פני כל הצפון ועל כל המערב - ואוכל במזרח ובדרום אמה אחת, נמצא יסוד לשלש קרנות. וברוח מזרחית דרומית לא היה יסוד, שלא היה בחלק בנימין, שרצועה יצאה מחלק יהודה ונכנסה בחלק בנימין לדרום המזבח, והיה בנימין מצטער עליה בכל יום לנוטלה, שנאמר 'חופף עליו כל היום', לפיכך זכה בנימין ונעשה אושפיזן להקדוש ברוך הוא, שקודש הקדשים בחלקו, שנאמר 'ובין כתפיו שכן'.

קרקע בית המקדש בצד דרום ומזרח - היה של יהודה, האויר - היה של בנימין, ולכך ממצה דם עולת העוף על קיר המזבח בקרן מזרחית דרומית, ולמעלה משלש טפחים היה עשוי כמין בליטה קטנה כנגד הקרן לקבל בה דם עולת העוף שלא יפול לארץ.

ובמה שאמרו שלא היה יסוד לרוח מזרחית דרומית נחלקו אמוראים - לרב: לא היה יסוד בבניין (חוץ מאמה אחת), שמתרגם 'אכחסתיה יתבני מדבחא'. **ללוי:** בנו יסוד ולא נתנו שם דמים, שמתרגם 'אכחסתיה יתבני מקדשא', כלומר מקום מקודש לדמים.

מידת המזבח - ל"ב על ל"ב אמה. ולרב: היה מהצד, אבל במזרח ודרום לא היה אלא ל"א על ל"א. **אויר הכבש** - ל"ב אמות, ויחד עם המזבח היו ס"ב, שראש הכבש פורח ועולה על שתי אמות של כניסת יסוד וסוכב. ולרב: שלא היה יסוד בדרום, הוא על האמה שראוי להיות בה יסוד.

כיצד בונים את המזבח: מביאים מלבן ל"ב על ל"ב אמה שגובהו אמה, ומביא חלוקי אבנים לחות בין גדולות בין קטנות, וסיד, וקוניא (ניתוך אבר), וזפת, וממחה ושופך, ונדבקים האבנים יחד, וזה הוא מקום יסוד. חוזר ומביא מלבן של ל' על ל' אמה, וגובהו חמש אמות ומביא חלוקי אבנים וכו', וחוזר ומביא מלבן כ"ח על כ"ח אמות וגובהו ג' אמות ומביא חלוקי אבנים וכו', והוא מקום המערכה. וחוזר ומביא מלבן של אמה על אמה, ומביא חלוקי אבנים וכו', וזהו קרן. וכן לכל קרן וקרן. **ולרב:** שלא היה יסוד בנוי ברוח מזרח ודרום, הניח עץ ארוך כעובי המלבן בתוך המלבן, ולכשיבש קצת נטלו, ונשאר מקומו חלק. וכן היה עושה במקום הקרנות שהיו חלולות.

האוכל משלמים אור ליום שלישי - לחזקיה: פטור משום נותר, לפי שעדיין אין דינו בשריפה, לרבי יוחנן: חייב לפי שכבר נדחה מאכילה.

קדשים הנאכלים ליום אחד מחשבים בזריקת הדם להיות פיגול - משקיעת החמה, ובאכילת בשרם ובהקטרת אימורים - משיעלה עמוד השחר.

קדשים הנאכלים לשני ימים ולילה אחד - מחשבים בזריקת הדם - משקיעת החמה, ובהקטרת אימורים - משיעלה עמוד השחר, ובאכילת בשרם - משקיעת חמה של שני ימים (כרבי יוחנן שהמחשב לאכול אור ליום שלישי פסול).

יכול יהיו שלמים נאכלים אור ליום שלישי, כזבחים הנאכלים ליום אחד שנאכלים בלילה שלאחריהם, תלמוד לומר 'והנותר עד יום', בעוד יום הוא נאכל ולא אור לשלישי. יכול ישראל מיד כזבחים הנאכלים ליום אחד שתיכף לאכילה שריפה, תלמוד לומר 'ביום השלישי באש ישראל' ביום אתה שורפו ולא בלילה.

זבחים דף נ"ז. יום ב' פרשת חיי שרה - י"ט חשוון תשפ"ו

דף נ"ז - ע"א

משנה. הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים - שחיטתם בכל מקום בעזרה, ודמם טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד. שינה באכילתם, הבכור - נאכל לכהנים, המעשר - לכל אדם, ונאכלים בכל העיר בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד. הפסח - אינו נאכל אלא בלילה, ואינו נאכל אלא עד חצות, ואינו נאכל רק למנוי, ואינו נאכל רק צלי.

המשנה כרבי יוסי הגלילי שבכור מעשר ופסח ניתנים על המזבח בזריקה - שדורש ממה שנאמר בבכור 'חלבם' ו'דמם' ולא 'חלב' ו'דמו', ללמד על בכור מעשר ופסח שטעונים מתן דמים (בזריקה) ואימורים על גבי המזבח. ולומדים גזירה שווה 'זריקה וזריקה' מעולה שזורק כנגד היסוד, שנאמר בעולה 'אל יסוד מזבח העולה'. ואינם צריכים שתי מתנות שהם ארבע כעולה, שנאמר 'סביב' בעולה ובחטאת, ושני כתובים אינם מלמדים. ולסובר מלמדים, הרי נאמר גם באשם, ושלשה אינם מלמדים.

בכור נאכל לשני ימים ולילה - שנאמר 'וברשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין', הקישו וכתוב לחזה ושוק של שלמים שנאכלים לשני ימים ולילה אחד. אין להקיש בכור לחזה ושוק של תודה שנאכל ליום ולילה - לרבי עקיבא: שנאמר וברשרם 'יהיה לך', הוסיף הכתוב והיה אחרת בבכור. לרבי ישמעאל: כי תודה לא נלמדה רק משלמים, ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש.

בכור בעל מום מתנה לכהן - שלא מצינו בכל התורה, לרבי ישמעאל: שנאמר 'יהיה לך', לרבי עקיבא: שנאמר 'וברשרם' אחד תם ואחד בעל מום.

דבר הלמד הימנו ודבר אחר - כגון אכילת חזה ושוק של תודה ליום ולילה, שבקרבן תודה עצמה נאמר יום ולילה, וחזה ושוק נלמד מהיקש - לרבי ישמעאל: היקש הוא ואינו מלמד בהיקש, לרבי עקיבא: אינו היקש ומלמד בהיקש.

בפר יום הכיפורים נאמר שבע למטה בפנים ולא הוזכר מניין למעלה, בשעיר נאמר אחת למעלה ולא נאמר מניין למטה - ולומדים זה מזה מהנאמר 'ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר'. וכשם שזוה לפני ולפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר ומדם השעיר, כך מזה בהיכל, שנאמר 'וכן יעשה לאהל מועד'. ולסובר שדבר הלמד ממנו ודבר אחר היקש הוא, אין זה חוזר ומלמד בהיקש - כי בהיקש ראשון הוקשו בהמות, ובהיקש שני הוקשו מקומות, ועוד, שכל מה שנעשה בהיכל נלמד ממה שנעשה בפנים, וכיון שניתן להידרש בדברים המפורשים בפנים כגון למטה בפר ולמעלה בשעיר, נדרש ולמד בבת אחת גם מה שלמד בפנים בהיקש עמו.

דף נ"ז - ע"ב

נאמר בשתי הלחם ממושבותיכם תביאו לחם תנופה - ללמד שכל לחמי חמץ שאתה מביא ממקום אחר - והיינו לחמי חמץ שבתורה - יהיו עשרה לחלה. ואין לומר שני עשרונים לכל עשר החלות, שנאמר 'תהינה', הרי עשרה עשרונות ולחם חמץ. וכן יעשה לעשר המצות - שנאמר 'על חלת לחם חמץ', נגד חמץ הבא מצה. והגם שעשר חלות נלמדת בגזירה שוה מתרומות מעשר חוזר ומלמד על המצה בהיקש גם לסובר שדבר הלמד הימנו ודבר אחר נקרא היקש, שהנאמר 'תביאו' הוא ריבוי וכאילו נכתב בגופו.

הפסח - לרבי אלעזר בן עזריה: נאכל עד חצות שנאמר כאן 'בלילה הזה', ונאמר להלן 'ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה', מה להלן עד חצות אף כאן. לרבי עקיבא: מן התורה נאכל כל הלילה, שנאמר 'ואכלתם אותו בחפזון', עד אור הבוקר שהוא שעת חפזון. וחכמים אמרו עד חצות כדי להרחיק מהעבירה. ומשנתניו שהפסח אינו נאכל 'אלא' עד חצות כרבי אלעזר בן עזריה, שלשון 'אלא' משמע ששזה לשאר דינים (לילה צלי ומנוי) שהם מהתורה.

הדרן עלך פרק איזהו מקומן

זבחים דף נ"ח. יום ג' פרשת חיי שרה - כ' חשוון תשפ"ו

יום זה לזכות היגדא בת מרים לאה לברכה והצלחה וסייעתא דשמיא

פרק שישי - קדשי קדשים

דף נ"ח - ע"א

משנה. קדשי קדשים ששחטם בראש המזבח - לרבי יוסי: כאילו נשחטו בצפון, לרבי יוסי ב"ר יהודה: מחצי המזבח ולדרום כדרום, מחצי המזבח ולצפון כצפון. ושניהם מקרא אחד דרשו שנאמר 'ובחלת עליו את עולותיו ואת שלמיו', רבי יוסי - מפרש כולו לעולה וכולו לשלמים, והוא כצפון שכשר לשחיטת קדשי קדשים וקדשים קלים. ורבי יוסי ב"ר יהודה מפרש - חציו לעולה וחציו לשלמים.

מקום עמידת המזבח: רבי יוחנן קיבל מרבותיו, לרבי יוסי: עמד כל המזבח בצפון, ואף על פי כן הוצרך להכשיר שחיטה על גביו, לפי שאין כאן 'על ירך'. לרבי יוסי ב"ר יהודה: עמד כל המזבח בדרום, ולכן אם שחט כנגדם בקרקע, כגון שנמלכו לקצר את המזבח - פסול.

מזבח אדמה תעשה לי' שיהא מחובר מאדמה - שלא יבנו אותו לא על גבי מחילות וכיפין.

דף נ"ח - ע"ב

כל הניטל בפנים להינתן בחוץ: והם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים הניטלים בשבת מהשולחן שבהיכל להינתן על המזבח החיצון - אינו נותן רק בסמוך לצד פנים, שאין מקום על המזבח החיצון הסמוך לפנים יותר ממנו. שלומדים משיירי הפנימיים שנאמר בהם אל יסוד מזבח העולה אשר פתח

'וילך דוד ושמואל וישבו בנויות ברמה' - שישבו ברמה ועסקו בנוי של עולם, למצוא מקום לבית הבחירה. ודרשו מהנאמר 'וקמת ועלית אל המקום' שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל, וארץ ישראל מכל ארצות, ודרשו שהוא נבחרת בנימין, ממה שנאמר בו 'ועלה הגבול, ולא נאמר גם 'וירד' כמו שנאמר בשאר שבטים, ולא עשאו בעין עינים שגבוה יותר, שנאמר 'ובין כתפיו שכן'. ועוד היה להם קבלה שסנהדרין בחלק יהודה ושכינה בחלק בנימין.

נתקנא דואג האדומי בדבר זה בודד, שנאמר 'כי קנאת ביתך אכלתני', ונאמר 'כור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה'. ... אם אבא באהל ביתי אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה'. 'הנה שמעוהו באפרתה' - זה יהושע שבא מאפרים (שמצאו רמז לזה בספר יהושע). 'מצאנוהו בשדה יער' - זה בנימין, שנאמר 'בנימין זאב ישרף'.

זבחים דף נ"ח. יום שב"ק פרשת וירא - י"ז חשוון תשפ"ו

דף נ"ח - ע"א

משנה. אשם חוליות, מעילות, שפחה חרופה, נזיר, מצורע, תלוי - שחיטתם וקיבול דמם בכלי שרת בצפון, ודמם טעון שתי מתנות שהם ארבע, ונאכלים לפנים מהקלעים לזכרי כהונה, לכל מאכל, ליום ולילה עד חצות.

זבחי שלמי ציבור 'כבשי עצרת' - כן הדין שנאמר 'על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם', מה עולה היא קדשי קדשים, וטעונה צפון, כך זבחי שלמי צבור הם קדשי קדשים, וטעונות צפון. ונאמר 'ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת', מה חטאת אינה נאכלת רק לזכרי כהונה, כך זבחי שלמי צבור.

איל נזיר נאכל לבעלים - שנאמר 'ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל', מכלל שהשאר לבעלים. והזרוע נאכלת לכל הכהנים ולא רק לזכרי כהונה, שנאמר בה 'קודש' לומר שנקראת קדשי ולא קדשי קדשים. ומה שהוקשה לחטאת, בא ללמד שאם גילח הנזיר עד אחת משלש קרבנותיו יצא.

משנה. התודה ואיל נזיר קדשים קלים - שחיטתם בכל מקום בעזרה, ודמם טעון שתי מתנות שהם ארבע, ונאכלים בכל העיר, לכל מאכל, ליום ולילה עד חצות.

המזרח מהם (חזה ושוק, ובאיל נזיר גם הזרוע) כיוצא בהם, רק שנאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם - שנאמר 'את חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור', מכלל שהוא טמא, במחנה הטהור מטומאת מצורע וטמא מטומאת זב, וזה מחנה ישראל ובבית עולמים בתוך ירושלים. ואין לומר במקום טהור מטומאת זב וטמא מטומאת מת וזה מחנה לוי, שכבר נאמר לעניין מנחה ואכלתם 'אותה' במקום קדוש ולא אחרת (לחמי תודה) במקום קדוש, הוציאה ממחנה שכינה למחנה לוי, ו'במקום טהור' הוציאה ממחנה לוי למחנה ישראל.

משנה. שלמים קדשים קלים - שחיטתם בכל מקום בעזרה, ודמם טעון שתי מתנות שהם ארבע, ונאכלים בכל העיר לכל אדם בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד. המזרח מהם (חזה ושוק) כיוצא בהם, רק שנאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם.

דף נ"ח - ע"ב

שלשה פרשיות נאמרו בשלמים - באחת נאמר 'ושחטו פתח אהל מועד', בשנית 'ושחט אותו לפני אהל מועד', וכן בשלישית. ונחלקו תנאים מה באו ללמד:

לת"ק: 'ושחטו פתח אהל מועד' - בא לגופו, שצריך לשחוט בפתח אהל מועד ולא קודם שיפתחו הדלתות. השני - להכשיר צדדים, שלא נאמר שצריך לשחוט דווקא נגד הפתח, והשלישית לפסול צידי צדדים, כגון לשכות וגם אלו שתוכם קודש. ואין צריך לרבות רוח צפון, שלומדים בקל וחומר מקדשי קדשים שלא הוכשרו בכל הרוחות והוכשרו בצפון, קל וחומר בקדשים קלים שהוכשרו בכל הרוחות.

לרבי אליעזר: 'ושחטו פתח אהל מועד' - בא לגופו. השני - בא להכשיר צפון, שלולי הכתוב היינו ממעטים בקל וחומר מקדשים קלים, שהוכשרו בכל הרוחות ולא הוכשר מקומם אצל קדשי קדשים, קדשי קדשים שלא הוכשרו רק בצפון אינו דין שלא הוכשר מקומם אצל קדשים קלים. השלישי - בא להכשיר צדדים. ואין צריך מיעוט לצדי צדדים.

שלמים שנשחטו קודם שיפתחו דלתות ההיכל - פסולים, שנאמר 'ושחטו פתח אהל מועד', בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול. וכן בזמן המשכן אם שחט קודם שיעמידו הלויים המשכן או לאחר שיפרקו - פסולים. היה הפתח מוגף (סגור בלי מנועול) - הרי הוא כנעול. היה עליו וילון - הרי הוא כפתח פתוח. היה תל או עץ מוטל כנגד הפתח, ומפסיק בין פתח לשחיטה - נסתפקו בגמרא אם השחיטה כשירה או לא?

שני שפשפיו היו בבית החלימות - והיה הפתח בקרוזי זווית ככותל מערבי של אולם בט"ו אמות העודפות על רוחב ההיכל, ונבנה שמה אמות, כדי להכשיר את כל האולם לשחיטת קדשים קלים. ואף שכל השערים שהיו שם גובה עשרים אמה ורוחב עשר אמה, שונה שפשפיו.

לול קטן היה אחורי בית הכפורת גבוה שמונה אמות - כדי להכשיר י"א אמות שאחורי קודש הקדשים לשחיטת קדשים קלים.

זבחים דף נ"ו. יום א' פרשת חיי שרה - י"ח חשוון תשפ"ו

דף נ"ו - ע"א

כל העזרה היה קפ"ז על רוחב קל"ה אמות - ובהם נכנסים כהנים ואוכלים קדשי קדשים, ושוחטים קדשים קלים, ויחייבים משום טומאה. והחלונות ועובי החומה דינם כלפנים.

לשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש - נכנסים הכהנים שם ואוכלים קדשי קדשים ושיירי מנחה, שנאמר 'במצר אהל מועד יאכלוהו, ויבנתה חצירות חצירות הרבה אצל אכילה אותה. אבל לא שוחטים שם קדשים קלים, גם אם שחטו נגד הפתח, כגון שהיה פתח הלשכה מכוון כנגד פתח בית החליפות, ואין יחייבים בהם משום טומאה.

אכילת קדשי קדשים - כשירה גם שלא כנגד הפתח, ורק במילואים נאמר 'בשלו את הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אותו', לפי שהם קדשי שעה.

דף נ"ו - ע"ב

דם נפסל לזריקה בשקיעת החמה - שנאמר 'ביום הקריבו את זבחו יאכל', ביום שאתה זוכה אתה מקריב, ולא ביום שאי אתה זוכה. ואם היה בא ללמד לגופו לבד (שלמים נאכלים ביום הקרבתם ולמחרת), היה צריך לומר 'ביום זבחו יאכל'. ואם לומר שנאכל ביום זריקתו ולמחרת, היה צריך לומר 'ביום הקריבו יאכל'.

המחשב בשחיטת שלמים כדי לאכלו אור ליום שלישי - לחזקיה: כשרו, לפי שעדיין אין דינו בשריפה, לרבי יוחנן: פסול לפי שכבר נדחה מאכילה.

אהל מועד'. **וכל הניטל בחוץ להינתן לפנים:** והם הגחלים הניטלים בכל יום ממערכה שניה של קטורת לינתן על מזבח הפנימי - אינו ניטל רק בסמוך שאין לפניו מנוח, שלומדים מגחלים של יום הכיפורים שנאמר בהם ולקח מלא המזבח גחלי אש מעל המזבח 'מלפני ה'.

מדיר העצים היו מבררים עצי תאינה יפים לסדר מערכה שניה של קטורת, כנגד קרן מערבית דרומית משוך מהקרן כלפי צפון ארבע אמות, באומד חמש סאים גחלים. ובשבת באומד שמונה סאים גחלים, ששם היו נותנים שני בזיכי לבונה של לחם הפנים.

נחלקו אמוראים לדברי מי היה משוך ארבע אמות מהקרן ומה טעמו:

לרבי זירא: רבי יוסי היא, שסובר שכל המזבח עומד בצפון - ומשכו ד' אמות כלפי צפון משום אמה יסוד, ואמה טובב, ואמה מקום קרנות, ואמה מקום רגלי הכהנים. אבל לא ימשכו יותר, שאז לא תהיה המערכה כנגד פתח ההיכל. ומכאן למד רבי יוחנן שלרבי יוסי כל המזבח עומד בצפון.

לרב שרביא: רבי יוסי הגלילי היא, הסובר בפירוש שמזבח עומד בצפון, ואין ראייה שגם רבי יוסי סובר כן.

לרב אדא בר אבהו: רבי יהודה היא, הסובר שהמזבח ממוצע ועומד באמצע העזרה - ושלשים ושתים אמות היו לו עשר אמות כנגד פתחו של היכל, וי"א: משני צדדים, ונמצא מזבח מכוון נגד ההיכל עם עובי כתליו שהם ששה אמות לכל כותל. וסובר שקדושת היכל ואולם אחת היא, ומרחיקה מסוף המזבח שש אמות כדי שיהיה נגד פתח האולם, וארבע אמות שאמרו הם חוץ מאמה יסוד ואמה טובב.

זבחים דף ג"ט. יום ד' פרשת חיי שרה - כ"א חשוון תשפ"ו

דף ג"ט - ע"א

מקום המזבח - לרבי יוסי הגלילי: היה נותן את הכיור בין האולם ולמזבח משוך קימא כלפי הדרום - שנאמר 'ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח', ונאמר 'ואת מזבח העלה שם פתח משכן אהל מועד', שיהא מזבח בפתח אהל מועד, ולא כיור בפתח אהל מועד. וסובר שכל המזבח עומד בצפון, וקדושת היכל ואולם אחת היא, ומשום כך אי אפשר להעמידו בין כותל היכל ולצפון, שיהיה בין אולם למזבח. וגם אי אפשר להעמידו בין כותל אולם ולצפון, שנאמר 'צפנה' שיהא צפון פנוי מכלים. **לרבי אליעזר בן יעקב:** עמד כל המזבח בדרום - שדורש 'צפונה' שיהא צפון פנוי מכלום, גם מהמזבח.

מזבח שנפגם - כל הקדשים שנשחטו שם פסולים. שנאמר 'וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך', וכי עליו אתה זובח, אלא כשהוא שלם ולא כשהוא חסר.

קדשים שהוקדשו בשעת פגימת המזבח ונשחטו לאחר תיקונו - לרב: כשרים, שבעלי חיים אינם נדחים. **לרבי יוחנן:** פסולים, שבעלי חיים נדחים.

כל הקדשים שהיו קודם שנבנה המזבח ונבנה המזבח - לסובר דחיו מעיקרא דיחוי הוא: פסולים, ולסובר שאינו דיחוי: כשרים. **היו עד שלא נהרס המזבח בימי נבוכדנצר ונהרס -** כבר הזדקק בימי בית שני ופסולים משום זקן. **היו עד שלא נפגם המזבח ונפגם המזבח - לרבי יוחנן:** פסולים גם לאחר תיקונו, **לרב:** רק אם נשחטו כשנפגם.

מזבח פנימי שנעקר - מקטירים קטורת במקומו. אבל דמים צריכים דווקא מזבח.

דף ג"ט - ע"ב

'ביום ההוא קדש המלך את תוך החצר וגו' כי מזבח הנחשת אשר לפני ה' קטן מהכיל'

לרבי יהודה: דברים ככתבם, שקידש את הרצפה לשם מזבח להקטיר עליה, לפי שמזבח שעשה שלמה קטן היה. והנאמר 'מזבח נחושת' הכוונה על מזבח אבנים שעשה שלמה שהיה תחת מזבח הנחושת). שמזבח שעשה משה י' על י' אמות, ועליו העלה שלמה 1000 עולות, ועל מזבח בית עולמים 22,000 בקר לשלמים, וכשתגיע לחשבון עולות ומניין אמות שבשניהם, נמצא של שלמה קטן לפי הצורך.

לרבי יוסי: הכוונה שפסל את מזבח הנחושת - ואמר עליו 'קטן מהכיל' כאדם האומר לחבירו 'פלוגי ננס' כשנפסל מעבודה. וקידש את הרצפה לשם עזרה להעמיד בו מזבח אבנים. אבל אין לפרש שהיה מזבח שלמה קטן מהכיל, שהרי מזבח שעשה משה אינו אלא חמש על חמש אמות, וכשתגיע לחשבון עולות ולמניין אמות, של שלמה גדול.

מזבח שעשה משה:

אורך ורוחב: לרבי יוסי: דברים ככתבם, חמש אמות ארכו וחמש רחבו. **לרבי יהודה:** הוא י' על י' אמות, שלומדים גזירה שווה 'רבו רבוע' מנבואת יחזקאל שמאמץ הוא מודד, שנאמר 'והאיראל שתיים עשרה אמה לכל רוח אל ארבעת רבעיו'. ואין לומדים 'רבו רבוע' ממזבח הזהב, שדנים חוץ מחוץ ולא חוץ מפנים.

גובה: לרבי יהודה: דברים ככתבם 'ושלש אמות קומתו'. **לרבי יוסי:** לומדים גזירה שווה 'רבו רבוע' ממזבח הזהב שגובהו פי שנים כאורכו, והוא י' אמות. והנאמר 'ושלש אמות קומתו' הוא משפת סובב ולמעלה. ואין לומדים 'רבו רבוע' מנבואת יחזקאל, שלומדים כלי מכלי ולא כלי מבניין.

'אורך החצר מאה באמה וקומה חמש אמות' - לרבי יהודה: כפשוטו, ומזה הוכיח שגובה המזבח שלש ממש, כי אם גובהו עשר, נמצא כהן עומד על המזבח ועבודה בידו וכל העם רואים אותו מבחוץ. אבל בגובה שלש, הגם שהכהן נראה, עבודה שבידו לא נראה. **לרבי יוסי:** לומדים ממשכן שגובהו י' אמות וקלעים חמש עשרה, ומזבח י' אמות והיקיפו ט"ו, והנאמר 'חמש אמות' הוא משפת מזבח ולמעלה.

זבחים דף ס'. יום ה' פרשת חיי שרה - כ"ב חשוון תשפ"ו

דף ס' - ע"א

לרבא - מודה רבי יהודה בדמים שצריך לזרוק על המזבח ולא על רצפת העזרה - הגם שקידשו כקדושת מזבח, שהרי לרבי יהודה ממלא כוס אחד מדם תערובות

של פסחים ושופכו על המזבח, שאם נשפך דמו של אחת מהם נמצא זה מכשירו. ואם משום שצריך שפיכה מכה האדם, יטול ויחזור וישפוך על הרצפה. ודחו ראייתו שמה עשו כן משום מצוה מהמזבח.

מזבח שנפגם, אין אוכלים בגינו שיירי מנחה - שנאמר 'ואכלוה מצות אצל המזבח', וכי אצל המזבח אכלוה, אלא בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר. וכן קדשי קדשים, שנאמר 'קדש קדשים'. וכן קדשים קלים, כדין בכור שהוקש בשרו לדמו שאינו נאכל רק בזמן שיש מזבח.

דף ס' - ע"ב

מעשר שני בזמן הזה: אין מעלים בזמן הזה מעשר שני לאכול בירושלים - שהוקש מעשר לבכור, מה בכור אינו רק בפני הבית (לסובר קדושה ראשונה לא קדושה לעתיד לבוא, שהוקש בשר לדם), כך מעשר אינו רק בפני הבית. ואין כזה משום דבר הלמד בהיקש שאינו מלמד בהיקש, שמעשר דגן חולין הוא. ולסובר שהולכים אחר המלמד, דם ובשר אחד הוא.

בכור בזמן הזה: לסובר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולעתיד לבוא, מקריבים אותו הגם שאין בית. ולסובר קידשה לשעתה ולא לעתיד לבוא, גם אם כבר נזרק הדם קודם חורבן הבית, וחרב הבית, ועדיין בשרו קיים - אין אוכלים בשרו, שהוקש לדם, מה דם במזבח כך גם בשר.

זבחים דף ס"א. יום ו' פרשת חיי שרה - כ"ג חשוון תשפ"ו

דף ס"א - ע"א

בברייתא אחת שנינו שבשעת סילוק מסעות קדשים נפסלים, וזבים ומצורעים משתלחים חוץ למחיצה. ובברייתא אחרת שנינו שקדשים נאכלים בשני מקומות, כלומר, במקומם כשהמשכן במקומו, ובכל מקום בדרך הליכתם. ונאמרו כמה דרכים ליישב הסתירה:

א. לרבי ירמיה: קדשי קדשים - נפסלים, וקדשים קלים - נאכלים בכל מקום (ולא כאביי שגם קדשים קלים נפסלים כשאין מזבח).

ב. לרבינא: שניהם בקדשים קלים, ברייתא - ששנינו שנפסלים רבי ישמעאל היא שמקיש בשר בכור לדמו, והברייתא האחרת - לפי חכמים שלא דרשו כן.

ג. שני הברייתות בקדשי קדשים, ובשני מקומות היינו בעוד שהמשכן עומד כמשפטו, ולאחר שפירקו הלויים קרשי המשכן וקלעי החצר ועדיין מזבח במקומו. ואין הקדשים נפסלים משום יוצא הגם שנשתלקו הקלעים, שנאמר 'ונסע אהל מועד', אף על פי שנסע אהל מועד הוא.

דף ס"א - ע"ב

מזבח של שילה - לרב ורבי אליעזר בן יעקב של אבנים היה, שנאמר 'אבנים' שלש פעמים, אחד של שילה, ואחד של נוב וגבעון, ואחד בבית עולמים. וכן אמר רבי נתן שהיה של נחושת חלול, ומלא אבנים.

אש שירדה מהשמים בימי משה לא נסתלק ממזבח הנחושת רק בימי שלמה, ואש שירדה בימי שלמה לא נסתלק עד שבא מנשה וסילקה

שהברייתא זו סוברת שמזבח של שילה של נחושת היה, כי לסוברים שהיה של אבנים, כבר נסתלקה אש של משה משהוקם המשכן בשילה.

לרב נחמן בר יצחק: לדברי הכל מזבח של שילה של אבנים, ולא נסתלקה האש לגמרי ממזבח של נחושת, שכשהיו מקטירים על של אבנים, היו זיקים ולהבות יוצאות מאש שמים שעל מזבח הנחושת.

לרב פפא: היה כארה, לפעמים כאן ולפעמים כאן.

כשעלו בני הגולה הוסיפו על המזבח ד' אמות מהדרום וד' אמות ממערב כמין גמא. ונחלקו אמוראים בטעם הדבר:

א. לרב יוסף: מתחילה, לפי שלא היה סיפק להם, והגם שבמקדש ראשון היו יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים, ובמקדש שני כל הקהל כאחד ארבע ריבוא, במקדש שני - לא היה אש משמים מסייעת כמו במקדש ראשון.

ב. לרבינא: בשם רבי שמעון בן פזי הוסיפו שתיין לנסכים, שמתחילה סברו 'מזבח אדמה' שיהא אטום באדמה, ולבסוף סברו שתיה כאכילה, והנאמר 'מזבח אדמה' בא ללמד שיהא מחובר באדמה ולא יבנוהו על גבי כיפים או מחילות.

ג. רב יוסף: לאחר שחלה, חזר וביאר טעם אחר, שהגיעו לסוף מידותיו, שדרשו מהנאמר 'ויאמר דודי זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל', מה בית ששים אמה כך גם מזבח ששים אמה.

ומהיכן היו יודעים מקומו של מזבח:

לרבי אלעזר: ראו מזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו.

לרבי יצחק נפחא: ראו אפרו של יצחק מונח באותו מקום.

לרבי שמואל בר נחמני: הריחו מכל הבית ריח קטורת, ומשם הריחו ריח איברים.

לרבה בר אבוה אמר רבי יוחנן: שלשה נביאים עלו עמהם מהגולה (חגי זכריה ומלאכי) אחד שהעיד להם על המזבח, ואחד על מקום המזבח, ואחד שמקריבים אף על פי שאין בית. וי"א: אחד שהעיד להם על המזבח ועל מקום המזבח, ואחד שמקריבים אף על פי שאין בית, ואחד שהעיד להם על התורה שתיכתב אשורית.